

МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА У СИСТЕМІ КОРПОРАТИВНИХ ФІНАНСІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті досліджено моделі управління прибутком підприємства в системі корпоративних фінансів. Проаналізовано традиційні підходи до управління прибутковістю, розкрито сутність вартісно-орієнтованих моделей та ризик-орієнтованих підходів. Розглянуто стратегічні моделі управління прибутком, а також інноваційні підходи. Обґрунтовано необхідність адаптації моделей управління прибутком до умов воєнного стану.

Ключові слова: прибуток, управління прибутком, фінансова стійкість, CVP-аналіз, EVA, CAPM, WACC, стратегічне управління, цифровізація.

Abstract

The article examines enterprise profit management models within the system of corporate finance. Traditional approaches to profitability management are analyzed, the essence of value-based and risk-oriented models is outlined. Strategic profit management models, as well as innovative approaches, are reviewed. The necessity of adapting profit management models to the conditions of martial law is substantiated.

Keywords: profit, profit management, financial stability, CVP analysis, EVA, CAPM, WACC, strategic management, digitalization.

Вступ

Сучасні підприємства в Україні функціонують у середовищі глибоких трансформацій, спричинених воєнними діями, порушенням економічної динаміки та підвищеною нестабільністю ринку. За таких умов фінансові результати бізнесу стають особливо чутливими до змін зовнішніх факторів, а управління прибутком — ключовою складовою забезпечення стійкості та адаптивності підприємств. Зростає потреба у використанні науково обґрунтованих моделей, які дозволяють ефективно прогнозувати фінансові показники, оптимізувати структуру доходів і витрат, підвищувати конкурентоспроможність та формувати довгострокові механізми розвитку. Саме тому дослідження сучасних моделей управління прибутком у системі корпоративних фінансів набуває особливої актуальності в умовах нових економічних викликів, що дозволить підприємствам не лише зберігати прибутковість у кризових умовах, а й формувати стратегії розвитку, орієнтовані на довгострокову стійкість та підвищення вартості бізнесу.

Результати дослідження

Результати проведеного аналізу свідчать, що в сучасних умовах підприємства стикаються з комплексом ризиків і обмежень, які вимагають застосування гнучких та науково обґрунтованих моделей управління прибутком. Наукові підходи, сформовані у працях зарубіжних дослідників, таких як Ю. Брігхем і Дж. Х'юстон, Р. Брейлі, С. Майерс, М. Портер, П. Друкер, а також українських учених І. Бланка, А. Поддєрьогіна, Л. Лігоненко та Г. Савицької, підкреслюють важливість системного, науково обґрунтованого підходу до управління прибутком як ключової фінансової категорії, що визначає можливості розвитку підприємства у довгостроковій перспективі.

У системі корпоративних фінансів моделі управління прибутком розглядаються як інструменти, що забезпечують взаємозв'язок між фінансовими ресурсами, стратегічними пріоритетами та рівнем ризику. Традиційні моделі, зокрема CVP-аналіз та аналіз точки беззбитковості, дозволяють визначати залежність прибутку від обсягу продажів, структури витрат і рівня цін, а також прогнозувати фінансові результати [1]. Значний розвиток отримали вартісно-орієнтовані моделі (Value-Based Management), у межах яких прибутковість розглядається через призму створення доданої вартості. Концепція EVA визначає, чи перевищують результати діяльності вартість залученого капіталу, тим самим формуючи реальну економічну вигоду для власників [2].

Вагому роль відіграють і ризик-орієнтовані моделі, такі як CAPM та WACC, що дозволяють оцінювати прибутковість із урахуванням вартості капіталу та рівня фінансового й операційного ризику. Управління прибутком неможливе без урахування ризиків ринкової волатильності, інфляції, нестабільності джерел постачання та зміни структури попиту. У сучасних умовах ці моделі стають особливо актуальними для українських підприємств, які працюють під впливом воєнних ризиків та потребують високої фінансової гнучкості [3].

Стратегічні моделі управління прибутковістю, запропоновані М. Портером і доповнені сучасними концепціями збалансованої системи показників BSC, розглядають фінансові результати в контексті конкурентних переваг, операційної ефективності та інноваційності бізнесу. У цих моделях прибуток не є лише кінцевим результатом, а виступає стратегічною метою, що досягається через оптимізацію бізнес-процесів, підвищення якості продукції та розвиток нових ринкових сегментів [4].

Інноваційні моделі управління прибутком базуються на активному використанні цифрових технологій, Business Intelligence, Big Data, прогнозової аналітики та автоматизації управлінських рішень. Цифровізація фінансових процесів дозволяє підвищити точність аналізу, прискорити ухвалення рішень та зменшити вплив людського фактору. Для підприємств харчової промисловості, де витрати на сировину і логістику є одними з ключових, цифрові моделі дозволяють оптимізувати структуру витрат і підвищити рівень рентабельності.

Важливо, що в умовах воєнного стану моделі управління прибутком потребують адаптації – інтеграції антикризових підходів, сценарного моделювання, багатоваріантного бюджетування, диверсифікації постачання та переорієнтації логістичних маршрутів. Підприємства харчової промисловості потребують систем, що дозволяють швидко реагувати на зміни ринку, ресурсної бази та ціноутворення, забезпечуючи стабільну прибутковість навіть у кризових умовах.

Висновки

Моделі управління прибутком у системі корпоративних фінансів формують основу для забезпечення фінансової стійкості підприємства й ефективного реагування на виклики зовнішнього середовища. Застосування традиційних, вартісно-орієнтованих, стратегічних та ризик-орієнтованих моделей дозволяє комплексно оцінювати чинники, що впливають на прибутковість, визначати оптимальні управлінські рішення та підвищувати результативність фінансової діяльності. Для підприємств харчової промисловості України ці моделі мають особливе значення, оскільки забезпечують можливість адаптації до умов воєнного стану та нестабільності ринку. Поєднання сучасних концепцій корпоративних фінансів, цифрових технологій та аналітичних інструментів сприяє формуванню гнучкої системи управління прибутком, здатної забезпечити стійкий розвиток підприємства в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Тлущкевич Н. В., Нужна О. А. Застосування маржинального аналізу для прийняття управлінських рішень. *Економічний форум*. 2021. № 1(4). С. 145-151.
2. Савчук Л. М., Бандоріна Л. М., Удачина К. О., Савчук Р. В. Вибір моделі вартісно-орієнтованого управління фінансами підприємства. *Економічний вісник Дніпровської політехніки*. 2023. № 1. С. 50–61.
3. Карпушенко М., Шаповал Г., Карпушенко О. Ставка дисконтування: методи вибору в Україні. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic sciences*. 2024. Вип. 334 (5). С. 314-318.
4. Букреева Д. С., Тупіцина К. О., Больша А. К. Стратегічне планування та управління прибутком підприємств в умовах цифрової економіки. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки»*. 2021. № 11. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2021-11-7729> (дата звернення 23.11 2025).
5. Прокопович Л., Бурлан С. Розвиток методичних підходів щодо управління фінансовими результатами підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 47. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-79> (дата звернення 23.11 2025).

Пілявоз Тетяна Миколаївна – к.е.н., доцент кафедри підприємництва, логістики та менеджменту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: pilyavoz@vntu.edu.ua

Вергелес Андрій Сергійович – здобувач групи MBA-24м, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця

Tetiana Pilyavoz – Cand. Sc. (Econ.), Assistant Professor of the Department of Entrepreneurship, Logistics and Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: pilyavoz@vntu.edu.ua

Andrii Veregeles – Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University,
Vinnytsia